

המרכז להעצמת האזרח
ממשל שעובד. בשבילנו.

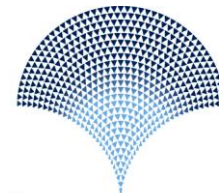
CECI

דו"ח מעקב:

תוכנית לאומית לסיוע לניצולי שואה

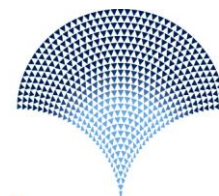
על בסיס החלטת ממשלה 1568 מיום 27.4.2014

יוני 2016

אודות המרכז להעצמת האזרח:

המרכז הישראלי להעצמת האזרח הינו עמותה הפועלת בתחומי הממשל, ועוסקת באפקטיביות המגזר הציבורי ויכולות הביצוע של הרשות המבצעת. המרכז מתמקד בתהליכי יישום מדיניות, ובהיבטים שונים הקשורים לתפקוד הממשל ויכולתו לממש ולהוביל שינויים לטובת הציבור. במסגרת זו, מפעיל המרכז את מיזם "המוניטור", הכולל מעקב וניטור אזרחי אחר יישום החלטות ממשלה וחוקי כנסת והנגשתם לציבור. "המוניטור" מסייע בהבנת תהליכי ממשל ויישום מדיניות באמצעות יצירת תשתית ידע רחבה, אמפירית ואינטגרטיבית של תהליכי יישום ההחלטות. מטרת "המוניטור" היא לקדם את טיוב עבודת הממשל בישראל ולהגביר את ההיכרות והמעורבות האזרחית בתחומי העשייה של המגזר הציבורי.

המרכז להעצמת האזרח
ממשל שעובד. בשבילנו.

CECI

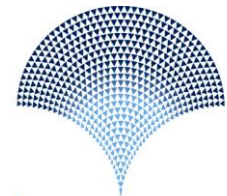
דו"ח מעקב:

תוכנית לאומית לסיוע לניצולי שואה

על בסיס החלטת ממשלה 1568 מיום 27.4.2014

דו"ח המעקב נכתב במסגרת פרויקט "המוניטור" של המרכז להעצמת האזרח המבצע ניטור ומעקב אחר יישום החלטות ממשלה.
הדו"ח נכתב ע"י דליה קאלינין, תחקירנית בפרויקט המוניטור ובהנחיית נועה רוזנפלד, מנהלת תחום ממשל במרכז להעצמת האזרח.

יוני 2016

תוכנית סיוע לניצולי השואה

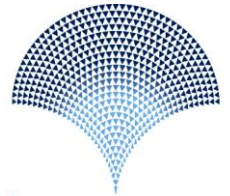
ההטבות להם זכאים ניצולי השואה נקבעו לארוך השנים והקנו לניצולי שואה זכויות שונים על פי תנאים שונים. בין החוקים לאורם נקבעה הזאות היו חוק נכי רדיפות הנאצים; קרן סעיף 2 של ועידת התביעות; חוק יוצאי מחנות והגטאות ורנטת בריאות מגרמניה. השוני הנ"ל יצר פער בזכויות.

במסגרת ההסכמים הקואליציוניים של הממשלה ה-33, נכללה תוכנית להגדלת הסיוע לניצולי שואה. התוכנית הוכרזה ע"י שר האוצר דאז, יאיר לפיד, כפרויקט דגל וזכתה לגיבוי נרחב על ידו. באפריל 2014 עברה התוכנית הלאומית לסיוע לניצולי שואה כהחלטת ממשלה שמספרה 1568, בתקצוב של כמיליארד ש"ח. כמו כן, כפועל יוצא של ההחלטה, בתאריך 9.6.2014 עברו בכנסת תיקון 19 לחוק נכי רדיפות הנאצים ותיקון 5 לחוק הטבות לניצולי שואה.

התכנית נועדה לצמצם את הפערים שנוצרו עקב כך ולהשוות את תנאי הזכאות לכלל ניצולי השואה בישראל. כך, אחד משינויי המדיניות המרכזיים הוא השוואת תנאים לניצולי שואה שעלו לישראל לאחר שנת 1953 ואינם זכאים להטבות מתוקף חוק נכי רדיפות הנאצים.

תוכנית הסיוע כללה חבילת הטבות כלכליות לניצולים באמצעות העלאת תגמול המינימום החודשי, מתן מענק שנתי לניצולי שואה שלא זכאים לתגמול חודשי, זכאות לתרופות בחינם וכן, הגדלת סל שירותי הרווחה לו זכאים הניצולים. לשם כך, נכללו בתוכנית סדרה של שינויים והתאמות בתקציב המדינה, במשרד הרווחה והשירותים החברתיים ובביטוח הלאומי. התוכנית נועדה לסייע לניצולי השואה החיים כיום בישראל ולהקל עליהם מבחינה כלכלית וסוציאלית מול הביטוח הלאומי ומשרד הרווחה והשירותים החברתיים. הגופים האחראים ליישום התוכנית בממשלה הינם משרד האוצר, באמצעות הרשות לזכויות ניצולי השואה, משרד הרווחה והביטוח הלאומי.

סוגיית הסיוע לניצולי השואה החיים בישראל הינה מן הבערות והמרכזיות בחברה הישראלית נוכח מורכבותה ורגישותה של אוכלוסייה זו. תוכנית זו נקבעה במטרה להביא לשיפור במצבם של ניצולי השואה ולהגדלת הסיוע הניתן להם, תוך הקלה וקיצור בהליכים בירוקרטים. כמו כן, התכנית נועדה לבצע מעין "יישור קו" ולמנוע אפליה בכל הנוגע לזכויות להן זכאים ניצולים. לאור זאת, הוחלט במרכז להעצמת האזרח לכלול את ההחלטה בפרויקט המוניטור.

פירוט מרכיבי ההחלטה וסטטוס יישומם :

1. **הפצת תזכיר חוק להעלאת גובה תגמול המינימום גם עבור מי שעלה אחרי שנת '53:**
תוך 21 יום יש להפיץ תזכיר חוק להעלאת גובה תגמול המינימום (תקצוב כולל - 166 מיליון) - התגמול העיקרי המשולם לפי סעיף 4 לחוק נכי רדיפות הנאצים, התשי"ז - 1957 (להלן - חוק נכי רדיפות הנאצים) לא יפחת מסכום של 2,200 ₪ לחודש. הסכום האמור יעודכן במועדים ובשיעורים שבהם מעודכן התגמול המשולם לפי חוק נכי רדיפות הנאצים. וכן, הכרה ביוצאי מחנות וגטאות שעלו לישראל לאחר 1.10.1953 כנכי רדיפות הנאצים

סטטוס:

סעיף זה יושם. החל מחודש יוני 2014 תגמול המינימום עומד על 2,200 ש"ח. גובה התגמול נקבע על פי אחוזי הנכות של הניצול. כמו כן, הושוו התנאים למי שזכאי לתגמולים לפי חוק נכי רדיפות הנאצים של ניצולי שואה ששהו במחנה ריכוז, גטו או מחנה לעבודת פרך או מקבלים קצבה חודשית מועידת התביעות (ע"פ ההסכם שנחתם ב-9 באוקטובר 1992) בתנאי שאינם מקבלים קצבה חודשית מגרמניה או ממדינת חוץ אחרת בשל רדיפות הנאצים. למקבלי קצבה אחת לשלושה חודשים מקרן סעיף 2, ניתנת השלמה חודשית ממשרד האוצר ישירות לחשבון הבנק. ההשלמה היא עד לגובה הקצבה שהייתה משולמת להם אילו קיבלו תשלום מכוח חוק נכי רדיפות הנאצים. התקצוב הכולל עומד על 277 מיליון.

2. **מתן מענק שנתי לניצולי שואה שאינם זכאים לתגמול חודשי :**

בהחלטה נקבע כי ניצול שואה שהוא אזרח ותושב ישראל, אשר היה זכאי לקבל תגמולים לפי חוק נכי רדיפות הנאצים אילו עלה לישראל עד 1953 או שנמנע ממנו לקבל תגמולים בשל זכות שהיתה לו בעבר לתבוע את גרמניה, ובנוסף איננו מקבל קצבה כלשהי בשל רדיפות הנאצים העולה על 1,000 ₪ בחודש, זכאי יהיה למענק שנתי בסכום של 3,600 ₪. הסעיף תוקצב ב- 288 מיליון.

סטטוס:

סעיף זה יושם. בתחילת שנת 2015 בוצע התשלום הראשון לזכאים בגובה 3,600 ש"ח והוא ישולם עד ה-10 בפברואר מידי שנה.

3. **תגמול לבן הזוג לאחר פטירת ניצול השואה :**

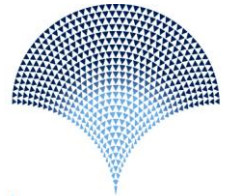
ההחלטה קבעה כי בן זוגו של נכה שנפטר אשר זכאי לקבל תגמול למשך 36 חודשים ממועד הפטירה יהיה זכאי לקצבה חודשית בסך 2,000 ₪ לחודש מתום 36 חודשים כאמור למשך כל חייו.

סטטוס:

החל מחודש יוני 2015 זכאי בן זוג של נכה שנפטר לתגמול וזאת בתנאי שהנכים הלכו לעולמם לאחר יום 1.6.11. תקצוב כולל של 65 מיליון.

4. **עדכון גמלת סיעוד :**

החלטת הממשלה קבעה כי לעניין גמלת סיעוד הניתנת לפי חוק הביטוח הלאומי, לא תובא בחשבון הכנסה שמקורה בתגמול חודשי המשולם לפי חוק נכי רדיפות הנאצים.

סטטוס:

סעיף זה יושם. הגמלה עודכנה. הסעיף תוקצב ב-50 מיליון ₪.

5. הרחבת ההנחה בתרופות:

ההחלטה קבעה כי כל מי שקיבל אי פעם מענק בשל נרדפותו זכאי לפטור מדמי השתתפות עצמית ברכישת תרופות מרשם שבסל שירותי הבריאות.

סטטוס:

פרטי הזכאים הועברו לקופות החולים. הסעיף תוקצב ב-130 מיליון ₪.

6. תגבור שירותי רווחה לניצולי שואה:

ההחלטה קבעה כי יוקצו 40 מיליון ₪ בכל שנה למרכזי יום המופעלים על ידי משרד הרווחה ומהווים מסגרות יומיות לקשישים וניצולי שואה המתגוררים בביתם ומתקשים בניהול משק הבית.

סטטוס:

סעיף זה יושם באופן חלקי. בשנת 2015 הוקצו רק 7 מיליון ₪ על ידי משרד הרווחה לטובת שירותים אישיים וחברתיים לניצולי שואה באמצעות מחלקות הרווחה ברשויות המקומיות. בשנת 2016 הוקצו 47 מיליון ₪ לטובת השירות.

7. טיפול נפשי לניצולי שואה:

בהחלטה נקבע כי מי שזכאי למענק השנתי, יהיה זכאי לטיפול נפשי בקשר לנרדפותו.

סטטוס:

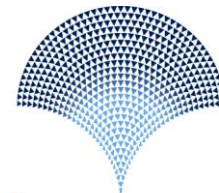
סעיף זה יושם. כל ניצולי השואה הזכאים למענק שנתי בסך 3,600 ₪, זכאים גם לקבלת טיפול נפשי בקשר עם נרדפותם על פי אותם ההסדרים המופעלים כיום בקשר לניצולים המוכרים לפי חוק נכי רדיפות הנאצים. הסעיף תוקצב ב - 30 מיליון.

8. התאמות בתקציב המדינה:

ההחלטה קבעה כי יש לבצע התאמות בתקציב המדינה לצורך מימון תקצוב הגדלת הסיוע לניצולי השואה כך שיועברו לתקציב בשנת 2014 98% מסך העודפים המחויבים אשר נוצרו בשנת 2013. כמו כן, הוטל על שר החינוך ושר הרווחה להפחית את תקציב משרדיהם בשנת הכספים 2014 בסכום של 100 מיליון ₪ לכל משרד.

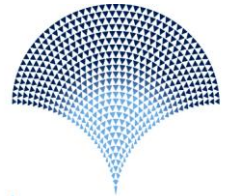
סטטוס:

נעשתה פנייה למשרד הרווחה ומשרד שר האוצר האחראים ליישום הנושא אך טרם התקבלה תשובה.

סטטוס יישום לפי מרכיבי ההחלטה :

יישום	סטטוס	הוחלט	
יושם	החל מחודש יוני 2014 תגמול המינימום עומד על 2,200 ₪. והושוו התאנים בין מי שעלו לפני 53' ואחריה	הפצת תזכיר חוק להעלאת גובה תגמול המינימום גם עבור מי שעלה אחרי שנת 53' והכרה ביוצאי מחנות וגטאות שעלו לישראל לאחר 1.10.1953 כנכי רדיפות הנאצים	1
יושם	בתחילת שנת 2015 בוצע התשלום הראשון לזכאים בגובה 3,600 ש"ח והוא ישולם עד ה-10 בפברואר מידי שנה	מתן מענק שנתי לניצולי שואה שאינם זכאים לתגמול חודשי	2
יושם	מיושם החל מיוני 2014	תגמול לבן הזוג לאחר פטירת ניצול השואה כך שלמשך 36 חודשים ממועד הפטירה יהיה זכאי לקצבה חודשית בסך 2,000 ₪ לחודש מתום 36 חודשים כאמור למשך כל חייו.	3
יושם	הגמלה עודכנה	לעניין גמלת סיעוד הניתנת לפי חוק הביטוח הלאומי, לא תובא בחשבון הכנסה שמקורה בתגמול חודשי המשולם לפי חוק נכי רדיפת הנאצים	4
יושם	פרטי הזכאים הועברו לקופות החולים	הרחבת ההנחה בתרופות	5
יושם חלקית	בשנת 2015 הוקמו רק 7 מיליון. בשנת 2016 הוקצו – 47 מיליון	הקצאת 40 מיליון ₪ בשנה למרכזי יום לקשישים וניצולי שואה המתגוררים בביתם ומתקשים בניהול משק הבית	6
יושם	ניתנה הזכאות לטיפול נפשי	טיפול נפשי לניצולי שואה	7
	לא התקבלה תשובה בנושא ממשרד הרווחה	התאמות בתקציב המדינה	8

מסקנות ותובנות:

המעקב אחר יישום התוכנית הלאומית לניצולי השואה מעלה מספר תובנות ומסקנות:

1. יישום ההחלטה במועד:

התוכנית הלאומית לסיוע לניצולי שואה נועדה לסייע לניצולי השואה החיים כיום בישראל ולהקל עליהם מבחינה כלכלית וסוציאלית מול ביטוח לאומי ומשרד הרווחה והשירותים החברתיים. ההטבות להם זכאים ניצולי השואה בישראל נקבעים על פי תנאים שונים (חוק נכי רדיפות הנאצים, קרן סעיף 2 של ועידת התביעות, חוק יוצאי מחנות והגטאות ורנטת בריאות מגרמניה), התוכנית נועדה להרחיב את הסיוע במסגרת הכלים הקיימים עבור הניצולים, וכן לצמצם את הפערים שנוצרו לאורך השנים בין קבוצות שונות של ניצולי שואה עקב ריבוי מקורות הזכאות. בפועל, מבחינת הפעולות עליהן הוחלט במסגרת התוכנית הממשלתית - ניתן לראות כי אלו מומשו בצורה כמעט מלאה כשהתוספות המשמעותיות ביותר הן העלאה בתגמול המינימום, המענק השנתי, והתגמול שניתן לבן הזוג אחר פטירת ניצול השואה.

2. גיבוי פוליטי ומקצועי להחלטה:

ניתן לייחס את יישום התוכנית לעבודה כי היא הייתה אחד מעמודי התווך של מפלגת "יש עתיד", ששימשה כחברה בכירה בממשלה ה-33, והייתה אחת מהתוכניות המשמעויות אותן קידם שר האוצר, יאיר לפיד. בנוסף, העובדה כי רוב התוכנית יושמה ע"י משרד האוצר עצמו, באמצעות רשות הסיוע לניצולי השואה, הקלה על העברת הכספים במקומות בהם הדבר נדרש.

3. העדר סוגיית השירות ובחינת השפעות התוכנית מההחלטה:

בחינת יישום התוכנית נבדקה ב"מוניטור" באופן המכוון למרכיביה של החלטת הממשלה כפי שהוגדרה באפריל 2014. חשוב לציין כי התוכנית מתמקדת בהגדלת הסיוע והזכאות בכלים הקיימים. היא איננה מייצרת פתרון לסוגיות הקשורות בשירות הניתן לניצולים. היא נעדרת את הסדר המבני והארגוני הנדרש במנגנונים הממשלתיים, וכן אינה מייצרת חקיקה אחודה בנושא. כמו כן, התוכנית אינה לוקחת בחשבון היבטים הנוגעים למתן השירות בפועל ביחידות הקצה לניצולי השואה, במסגרת הרשות לזכויות ניצולי השואה, ביטוח לאומי ומשרד הרווחה והשירותים החברתיים.